

Tillsynsprojekt 2017-2018

Sprängämnesprekursorer

Innehållsförteckning

Tillsynsprojekt	1
Bakgrund	3
Syfte	3
Metod	3
Resultat	4
Slutsats	4
Bilaga Checklista för tillsyn inom projektet sprängämnesprekursorer:	5

Denna rapport sammanställdes i augusti 2018 av Diana Penialossa, Sollentuna kommun.
Rapporten godkändes av styrgruppen för Miljösamverkan Stockholms län 28 augusti 2018.

Allt material från detta och andra samverkansprojekt finns på Miljösamverkan Stockholms läns webbplats miljosamverkanstockholm.se.

Bakgrund

Sprängämnesprekursorer är ämnen som förekommer på marknaden och som tillsammans med andra ämnen kan användas för tillverkning av hemmagjorda sprängämnen. Sedan år 2014 gäller den nya lagstiftningen för Sprängämnesprekursorer 2014:799. Lagstiftningen upprättades för att minska möjligheterna för terrorister och andra med ont uppsåt att kunna tillverkas hemmagjorda sprängämnen. Den har sin grund i EU-förordningen 98/2013. Kompletteras även med förordningen 2014:880 om sprängämnesprekursorer.

Reglerna rörande dessa ämnen ställer bland annat krav på tillstånd för enskilda personer. Enskilda personer per definition är "varje fysisk person som agerar i syften som inte är knutna till hans eller hennes näringsverksamhet, affärsverksamhet eller yrke". Tillståndskravet gäller mer än 12 viktprocent väteperoxid, mer än 30 viktprocent nitrometan och mer än 3 viktprocent salpetersyra. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, eller MSB, är den myndighet som utger tillstånden för innehav av ämnen som omfattas av lagstiftningen. Produkter med mer än 40 viktprocent kaliumklorat, kaliumperklorat, natriumklorat eller natriumperklorat är förbjudna för enskilda personer att förvärva, införa, inneha och använda.

Rapporteringskrav råder för ekonomiska aktörer vid misstänkta transaktioner och betydande stölder av följande ämnen: väteperoxid, nitrometan, salpetersyra och svavelsyra, kalium- och natriumklorat, kalium- och natriumperklorat, aceton, hexamin, ammoniumnitrat, om produkten innehåller mer än 16 vikt% kväve från ammoniumnitrat, kalium-, natrium- och kalciumnitrat, kalciumammoniumnitrat, magnesiumnitrat hexahydrat, aluminium- och magnesiumpulver (inklusive magnaliumpulver), om partikelstorleken är mindre än 200 µm och produkten innehåller minst 70 vikt% pulver.

Ämnena som omfattas av lagstiftningen ska ha en specifik märkningstext som syftar till att upplysa om att tillgänglighet för dessa ämnen ska begränsas:

”Privatpersoners köp, innehav och användning omfattas av restriktioner”.

Det är kommunen som ansvarar för tillsynen av sprängämnesprekursorer enligt EU-förordningen. Det kan exempelvis ske genom att tillfråga berörda ekonomiska aktörer om de känner till tillståndskravet och har egenkontrollrutiner för efterföljning av kraven som finns. När det gäller märkning brukar ämnen i fråga i de flesta fall omfattas av CLP-förordning och märkas som en del av CLP-etiketten.

Syfte

Syftet med tillsynsprojektet inom Miljösamverkan Stockholms län var att få en överblick över den ekonomiska aktörens kännedom av lagstiftningen och över hur mycket av de ämnen som omfattas av lagstiftningen som kan finnas till försäljning i butiker.

Metod

Projektet genomfördes inom Miljösamverkan Stockholms Län från hösten 2017 till våren 2018. De kommuner som deltog i projektet var: Lidingö stad, Upplands Väsby kommun, Södertälje kommun, Upplands- Bro kommun, Danderyds kommun, Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor, Stockholms stad, Norrtälje kommun och Sollentuna kommun. Projektet drevs av Sollentuna kommun och startade med ett möte där en till två representanter från miljökontoren i ovanstående kommuner var närvarande. De som skulle vara inblandade i

projektet utbytte information kring lagstiftningen samt diskuterade hur projektet ska läggas upp.

Varje kommun valde ut ett antal verksamheter som kan distribuera potentiella sprängämnesprekursorer för kommande tillsynsbesök. Ett antal kommuner slog ihop tillsynen och genomförde den i samband med tillsyn i CLP- projektet där märkning av kemiska produkter kontrollerades.

Innan tillsynsbesöken skickades ett informationsbrev ut till verksamheterna där man kort berättade om lagstiftningen och informerade om ett tidsintervall inom vilken tillsynsbesöken skulle äga rum. Inför besöken sammanställdes en checklista (se bilaga) med ett antal punkter som skulle tas upp och diskuteras vid tillsynsbesöken.

När representanter från medverkande kommuner hade genomfört den planerade tillsynen rapporterades resultaten via ett frågeformulär via Miljösamverkan Stockholm Län.

Resultat

Kommunerna besökte olika antal verksamheter, i fyra av nio kommuner hittades ämnen som omfattades av rapporteringskravet. Inga tillståndspliktiga ämnen som såldes utan tillstånd hittades, se tabell nedan.

De olika typer av butiker som besöktes var: färghandel, detaljhandel, båthandel, livsmedelsbutiker, bensinstationer, byggvaruhus, apotek, hobbybutiker och jordbrukshandel.

I majoriteten av butikerna hade återförsäljarna ingen kunskap om den aktuella lagstiftningen innan informationsutskicket. I enstaka fall fanns rutiner vid försäljning av tillståndspliktiga ämnen.

Kommun	Antal besökta verksamheter	Noterade ämnen
Lidingö stad	23	
Upplands Väsby kommun	1	
Södertälje kommun	65	
Upplands-Bro kommun	22	Aceton
Danderyds kommun	7	Väteperoxid
Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor	11	
Stockholms stad	25	Nitrometan, väteperoxid
Norrtälje kommun	0	
Sollentuna kommun	7	Aceton

Slutsats

Projektet visade att det i de flesta fall saknas kunskap hos de ekonomiska aktörerna om lagstiftningen för sprängämnesprekursorer. De flesta ekonomiska aktörer som sålde tillståndspliktiga ämnen kände dock till tillståndskravet eller i vissa fall att någon form av tillstånd behövs vid försäljning av dessa ämnen. Ett antal butiker där man hittade varor med ämnen från tabellen ovan fick omplacera dessa till en ny plats med bättre uppsikt. I framtiden bör därför fortsatta informationsinsatser ske rörande lagstiftningen till de berörda ekonomiska aktörerna, för att öka kunskap och väcka uppmärksamhet hos återförsäljarna.

Bilaga Checklista för tillsyn inom projektet sprängämnesprekursorer:

Checklista för tillsyn inom projektet sprängämnesprekursorer:

Först och främst skickar vi ut sammanställt informationsdatablad med informationsmaterial inför våra kommande besök.

Väl ute på plats ska vi först och främst försäkra oss om att ämnen vi åtar oss att kontrollera finns till försäljning.

Frågor

- Känner ni till tillståndskravet?
Ja Nej
- Finns rutiner för efterlevnad av rapporteringskravet?
- Kontrollera märkning och att det finns efterfrågad textmarkering på varorna.
- Hur har ni implementerat dem nya reglerna i er egenkontroll?
- Hur förvarar ni de farliga kemikalierna? Under uppsikt?
- Har ni några rutiner för identifiering av dessa ämnen?
- Har ni utbildat eller informerat personalen om de nya reglerna och vad som gäller?

Denna checklista togs fram 2017 av Miljösamverkan Stockholms län genom samverkan *Sprängämnesprekursorer*. Läs mer på miljosamverkanstockholm.se.